

Markedsudviklingen i 2005 for pengeinstitutter

Konklusioner

- Resultat før skat er steget.
- Netto tilbageførsel af nedskrivninger i 2005, bl.a. i lyset af nye regnskabsregler.
- Nettorente- og gebyrindtægter er steget.
- Den største del af gebyrindtægterne kommer fra værdipapirhandel og depoter.
- Kraftig udlånsvækst i 2005 - i stort set alle institutter. Størst vækst i udlån til husholdninger.
- Kernekapitalprocenten er faldet svagt i 2005 i forhold til året før, både på institut- og koncernniveau.
- Udenlandske pengeinstitutters filialvirksomhed her i landet udgør knap 11 % af det danske bankmarked ultimo 2005, målt på samlede aktiver.
- Filialer og datterbanker af udenlandske pengeinstitutter udgør tilsammen 35 % af det danske bankmarked, målt på samlede aktiver.

Se appendiks 1 for generelle bemærkninger om statistikken bag analyseartiklen, herunder om datagrundlaget og ændringer heri som følge af nye regnskabsregler pr. 1. januar 2005.

1. Hovedtendenser i årsregnskaber

I den nærmere gennemgang af årsregnskaberne for 2005 nedenfor er der foruden en gennemgang af tallene for sektoren som helhed tillige fokuseret på spredningen bag sektortallene.

Sektortallene

Resultat før skat er samlet set for pengeinstitutter i gruppe 1-3¹ steget godt 4,4 mia.kr. (14 %) fra 30,8 mia.kr. i 2004 til 35,2 mia.kr. i 2005, hvilket er et rekordhøjt overskud. Se tabel 1 nedenfor.

Også i relative termer, i form af egenkapitalforrentning før skat, er resultatet i 2005 steget, se udvalgte nøgletal i tabel 1.

¹ De 100 gruppe 1-3 pengeinstitutter tegner sig for ca. 99 % af den samlede balancesum i pengeinstitutter. Gruppe 1 består af de 5 største pengeinstitutter med en arbejdende kapital på mindst 25 mia.kr. Gruppe 2 indeholder de 25 næststørste pengeinstitutter og har en arbejdende kapital på mellem 3 mia.kr. og 25 mia.kr. Gruppe 3 består af de resterende pengeinstitutter med en arbejdende kapital over 250 mio.kr. og indeholder 70 pengeinstitutter. Arbejdende kapital er summen af posterne indlån, udstedte obligationer, efterstillede kapitalindskud og egenkapital. Gruppetilhørsforholdet i 2005 tildeles på grundlag af årsindberetning ultimo 2004.

Tabel 1

Pengeinstitutternes årsregnskaber 2001-2005

Mio. kr.	GRUPPE 1-3 I ALT (foreløbige tal)					Vækst i %	Vækst i %
	2001	2002	2003	2004	2005	2001-2005	2004-2005
Resultatposter (uddrag)							
Nettorenteindtægter	35.067	35.785	37.067	35.221	37.367	6,6	6,1
Nettogebyrindtægter	13.323	13.085	13.953	15.812	17.823	33,8	12,7
Nettorente og gebyrindtægter	48.390	48.870	51.020	51.034	55.190	14,1	8,1
Kursregulering af værdipapir og valuta	1.801	744	4.377	3.677	5.195	188,5	41,3
Personale- og administrationsomk.	30.639	30.866	31.423	33.071	33.881	10,6	2,5
Andre driftudgifter	33	53	311	61	77	133,3	25,6
Nedskrivninger på udlån mv.	5.173	4.310	5.084	1.639	-837	-116,2	-151,0
Kursregulering af kapitalinteresser	5.959	6.393	7.816	8.974	7.647	28,3	-14,8
Resultat før skat	20.183	20.949	27.919	30.849	35.215	74,5	14,2
Skat	5.082	5.834	7.242	7.942	8.223	61,8	3,5
Resultat efter skat	15.046	15.115	20.677	22.907	26.992	79,4	17,8
Balanceposter (uddrag)							
Tilgodehavender hos kreditinstitutter	343.308	465.142	484.140	491.350	628.253	83,0	27,9
Udlån	889.122	893.192	934.194	1.066.515	1.337.667	50,4	25,4
Obligationer	467.720	510.510	611.065	598.273	585.433	25,2	-2,1
Aktier mv.	38.047	31.102	38.834	43.210	25.352	-33,4	-41,3
Gæld til kreditinstitutter	571.974	643.463	705.820	704.544	803.395	40,5	14,0
Indlån	806.036	843.505	931.729	1.034.118	1.178.359	46,2	13,9
Udstedte obligationer	201.095	188.975	216.646	236.246	318.543	58,4	34,8
Egenkapital	122.083	129.208	138.148	144.689	171.550	40,5	18,6
Balance	1.979.421	2.247.709	2.322.275	2.524.241	2.997.742	51,4	18,8
Garantier	373.467	388.930	381.674	453.957	563.137	50,8	24,1
Andre forpligtelser	113.453	114.011	125.706	145.026	127.660	12,5	-12,0
Udvalgte nøgletal							
- Institutniveau							
Solvensprocent	13,00	13,50	13,99	13,45	13,22		
Kernekapitalprocent	9,68	10,21	10,77	10,74	10,21		
Egenkapitalforrentning før skat	17,29	16,71	20,75	17,72	21,24		
Indtjening pr. omkostningskrone	1,54	1,57	1,73	1,73	1,99		
Akk. nedskrivningsprocent	2,33	2,23	2,25	1,51	1,00		
Årets nedskrivningsprocent	0,37	0,33	0,36	0,11	(0,03)		
- Koncernniveau							
Solvensprocent	10,41	10,62	11,03	10,40	10,53		
Kernekapitalprocent	7,48	7,77	8,14	7,99	7,93		
Egenkapitalforrentning før skat	18,43	17,93	21,36	18,66	22,47		
Indtjening pr. omkostningskrone	1,51	1,55	1,67	1,68	1,86		
Akk. nedskrivningsprocent	1,67	1,54	1,47	1,03	0,64		
Årets nedskrivningssprocent	0,28	0,17	0,23	0,05	(0,07)		

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Tabellanmærkninger: Tallene fra resultatopgørelse og balance er instituttal (ikke koncerntal). Posten "Egenkapital" indeholder årets indtjening efter skat. Et skift i regnskabsregler fra 1. januar 2005 betyder, at tallene ikke alle er helt sammenlignelige. Det er især i forbindelse med værdiansættelse af udlån, at de nye regler adskiller sig fra de tidligere gældende regler, se også teksten nedenfor samt appendiks 1. Det skal videre bemærkes, at aktiver tilknyttet puljeordninger er udskilt i særskilt post efter de nye regnskabsregler. Det betyder f.eks., at værdipapirbeholdninger ikke er sammenlignelige i forhold til året før. Ved udgangen af 2005 var der puljeaktiver for i alt knap 89 mia.kr. Se også forklaring i appendiks 1.

Pengeinstitutternes resultatfremgang i 2005 kan især henføres til stigende nettorente- og gebyrindtægter samt fortsat faldende nedskrivninger på udlån.

Pengeinstitutternes har i 2005 netto tilbageført nedskrivninger på udlån for godt 0,8 mia.kr. mod en netto udgiftsført nedskrivning på godt 1,6 mia.kr. året før. I afsnit 3 nedenfor er årets netto nedskrivninger specificeret i de bagvedliggende bruttobevægelser, dvs. nye nedskrivninger og tilbageførte nedskrivninger fra tidligere år.

Pr 1. januar 2005 er nye regnskabsregler trådt i kraft, der bl.a. betyder, at værdinedskrivninger på udlån skal vurderes ud fra nye internationale målingsprincipper.²

Nye regnskabsregler samt den aktuelle og fortsat gunstige udvikling i konjunkturbilledet er faktorer, der samlet set har reduceret pengeinstitutternes akkumulerede værdinedskrivninger på udlån.

Se tabel 2 herunder, der viser effekter af nye regnskabsregler på udvalgte regnskabsposter mv. pr. 1. januar 2005 samt udviklingen frem til aflæggelse af årsregnskab 2005.

Tabel 2

Effekter af nye regnskabsregler, jf. åbningsbalancer pr. 1. januar 2005

	Udlån	Egenkapital	Akkumulerede nedskrivninger på udlån
Ultimo 2004	1.066.515	144.689	26.994
Åbningsbalance/primo 2005	1.073.696	159.021	21.091
<i>Effekt nye regnskabsregler</i>	<i>7.181</i>	<i>14.332</i>	<i>-5.903</i>
Ultimo 2005	1.337.667	171.550	18.312
<i>Ændring fra primo til ultimo 2005</i>	<i>263.971</i>	<i>12.529</i>	<i>-2.779</i>
<i>I alt ændring siden ultimo 2004</i>	<i>271.152</i>	<i>26.861</i>	<i>-8.682</i>

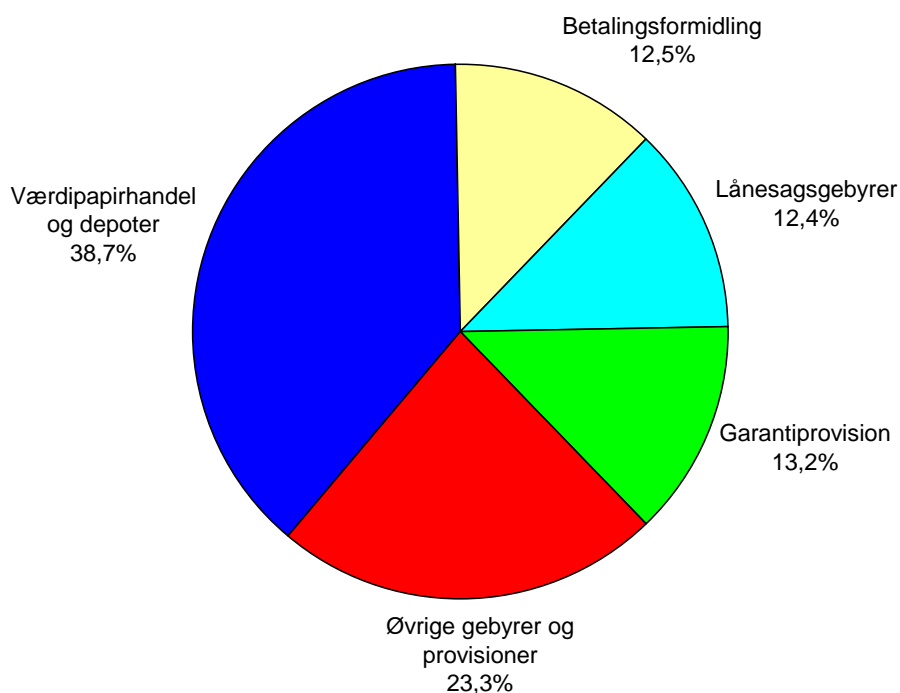
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet, herunder åbningsbalancer pr. 1. januar 2005

Det ses at nettoeffekten på pengeinstitutternes egenkapital er noget større end opskrivningen af udlånet pr. 1. januar 2005. Det skyldes en række andre bevægelser som følge af nye regler for indregning af bl.a. udbytte, ejendomme, egne aktier mv. I appendiks 1 bagest i denne artikel er nærmere redegjort for de nævnte og andre væsentligste ændringer i de nye regnskabsregler.

Pengeinstitutternes gebyrindtægter er steget med 2 mia.kr. i 2005 fra 15,8 mia.kr. i 2004 til 17,8 mia.kr. i 2005. I figur 1 herunder er vist fordelingen af gebyrindtægter på de forskellige forretningsområder.

² Det er især i forbindelse med nedskrivning af udlån som følge af værdiforringelse, at de nye regler adskiller sig fra de tidligere gældende regler. Efter de nye regler skal der ikke længere foretages nedskrivning af udlån på baggrund af en sandsynliggjort risiko for fremtidigt tab (efter et forsigtighedsprincip). I stedet vil der efter de nye regler kun skulle foretages nedskrivning af udlån, hvor en eller flere begivenheder er indtruffet, som har medført en værdiforringelse (nu nedskrivning efter et neutralitetsprincip). Der skal være objektiv indikation på værdiforringelse.

Figur 1
Fordelingen af gebyrindtægter, ultimo 2005

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Kursgevinster på værdipapirbeholdninger er steget fra 3,6 mia.kr. i 2004 til 5,2 mia.kr. i 2005.

Kursregulering af kapitalinteresser, dvs. resultat af bank-, forsikrings- og realkreditdrift i datterselskabsform er faldet i 2005, fra 8,9 mia.kr. i 2004 til 7,6 mia.kr. i 2005.

Omkostninger til personale og administration er steget med godt 0,8 mia.kr. i 2005. Det er især udgifter til personale, der er steget, og i mindre omfang øvrige administrationsomkostninger.

Pengeinstitutternes udlån er steget kraftigt i 2005 - 25 % for sektoren som helhed mod 14 % året før. Udlånsvæksten og spredningen heri mv. gennemgås nærmere i afsnit 4.

Kernekapitalprocenten er faldet svagt på både institutniveau og koncernniveau. Spredningen bag sektortallene gennemgås nærmere i afsnit 5.

Fordelt på grupper

Af tabel 3 herunder ses, at resultatfremgangen er sket i gruppe 1 og 2, hvorimod resultatet i gruppe 3 er mindre end året før.

Nedskrivninger på udlån er faldet i alle grupper, men det er alene i gruppe 1, at der er sket en netto tilbageførsel.

Tabel 3

Udvalgte resultatposter fordelt på grupper, 2004-2005

Mio. kr.	Gruppe 1			Gruppe 2			Gruppe 3		
	2004	2005	vækst	2004	2005	vækst	2004	2005	vækst
Nettorente- og gebyrindtægter	34.840	37.441	7,5%	10.672	12.082	13,2%	5.405	5.667	4,8%
Kursreg. af værdipapirer og valuta	1.050	1.392	32,6%	1.316	2.034	54,5%	1.260	1.770	40,5%
Personale- og administrationsomk.	22.189	22.248	0,3%	6.884	7.454	8,3%	3.900	4.180	7,2%
Nedskrivninger på udlån mv.	392	-1.474		768	369	-51,9%	481	268	-44,3%
Resultat af kapitalinteresser	8.148	6.967	-14,5%	280	546	95,2%	545	134	-75,4%
Resultat før skat	22.897	25.426	11,0%	4.468	6.645	48,7%	3.414	3.143	-7,9%

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Tabellanmærkning: Baseret på sammenligningstal, jf. appendiks 2.

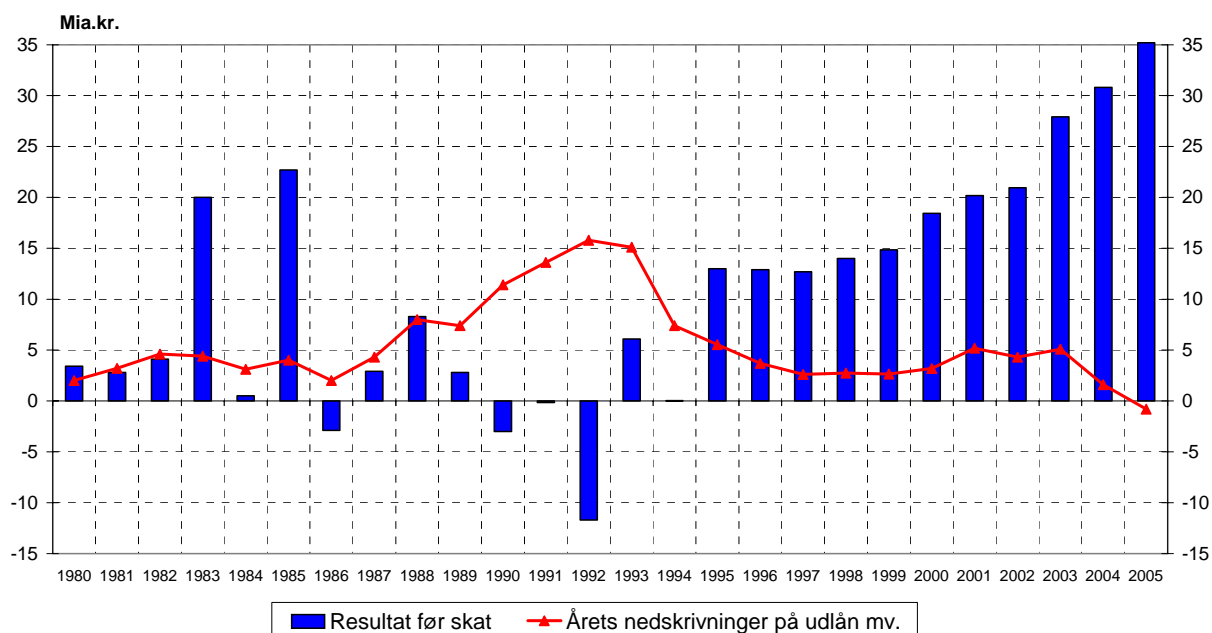
I appendiks 2 bagest er vist en samlet fordeling af årsregnskaberne samt nøgletal på grupper.

Indtjening set over en længere periode

Set i et længere tidsperspektiv er udviklingen i nedskrivninger på udlån et ganske godt udtryk for udviklingen i indtjeningen i pengeinstitutsektoren samlet set. Siden seneste konjunktur- og bankkrise i starten af 1990'erne er indtjeningen i absolutte tal næsten blevet bedre hvert eneste år, se figur 2 herunder.

Figur 2

Nettoindtjening og nedskrivninger, 1980-2005

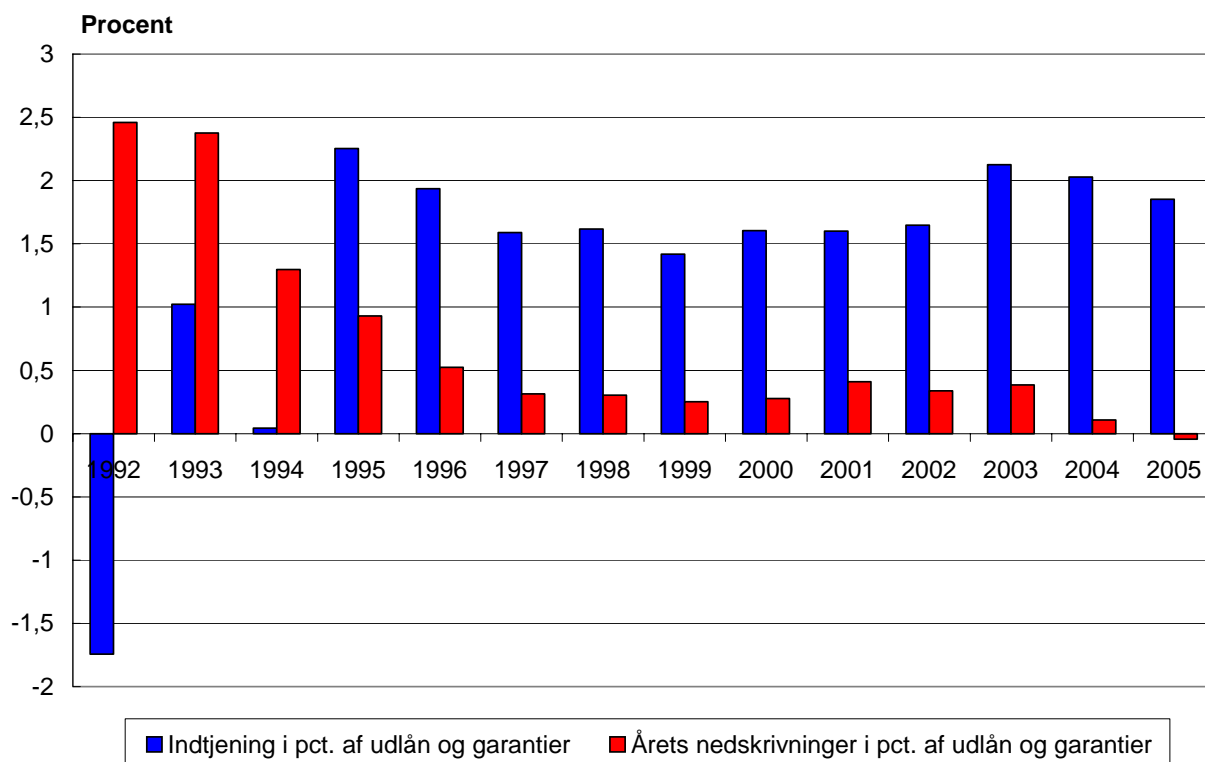
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Det ses ligeledes, at nedskrivninger i den samme periode, siden starten af 1990'erne, er faldet til et betydeligt lavere niveau – historisk lavt niveau.

Herunder i figur 3 er udviklingen i nettoindtjening (resultat før skat) samt årets nedskrivninger sat i procent af udlån og garantier over en længere periode - en periode, der især sidst i denne er kendetegnet ved et stigende udlånsomfang.

Figur 3

Nettoindtjening og nedskrivninger i pct. af udlån og garantier, 1992-2005

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Det ses af figur 3 oven for, at pengeinstitutternes nedskrivninger målt i forhold til udlån og garantier set over en længere periode er faldet, hvor nettoindtjeningen i samme periode er steget og i 2005 udgør 1,85 % af udlån og garantier. Det kan dog konstateres, at nettoindtjeningen, der i absolutte termer er rekordhøj i 2005, sat i forhold til udlån og garantier i de senere år faktisk er faldet fra et stykke over 2 % til 1,85 % 2005. Pengeinstitutterne skal således for sektoren som helhed tabe 1,85 % af udlån og garantier før indtjeningen i 2005 er tabt, hvilket ligger en anelse under det gennemsnitlige sektorniveau i 1992-1993.

Pengeinstitutternes modstandskraft over for stigende kredittab skal imidlertid ikke alene relateres til indtjeningens størrelse, men også til kapitalens overdækning i forhold til lovkravet. Ved udgangen af 2005 kunne pengeinstitutterne - isoleret set³ - tåle at tabe 4,4 % af udlån og garantier, før kapitaloverdækningen i forhold til lovkravet er tabt (i mod 4,9 % året før). Udviklingen i pengeinstitutternes kapitaldækning og spredningen bag sektortallene gennemgås nærmere i afsnit 5.

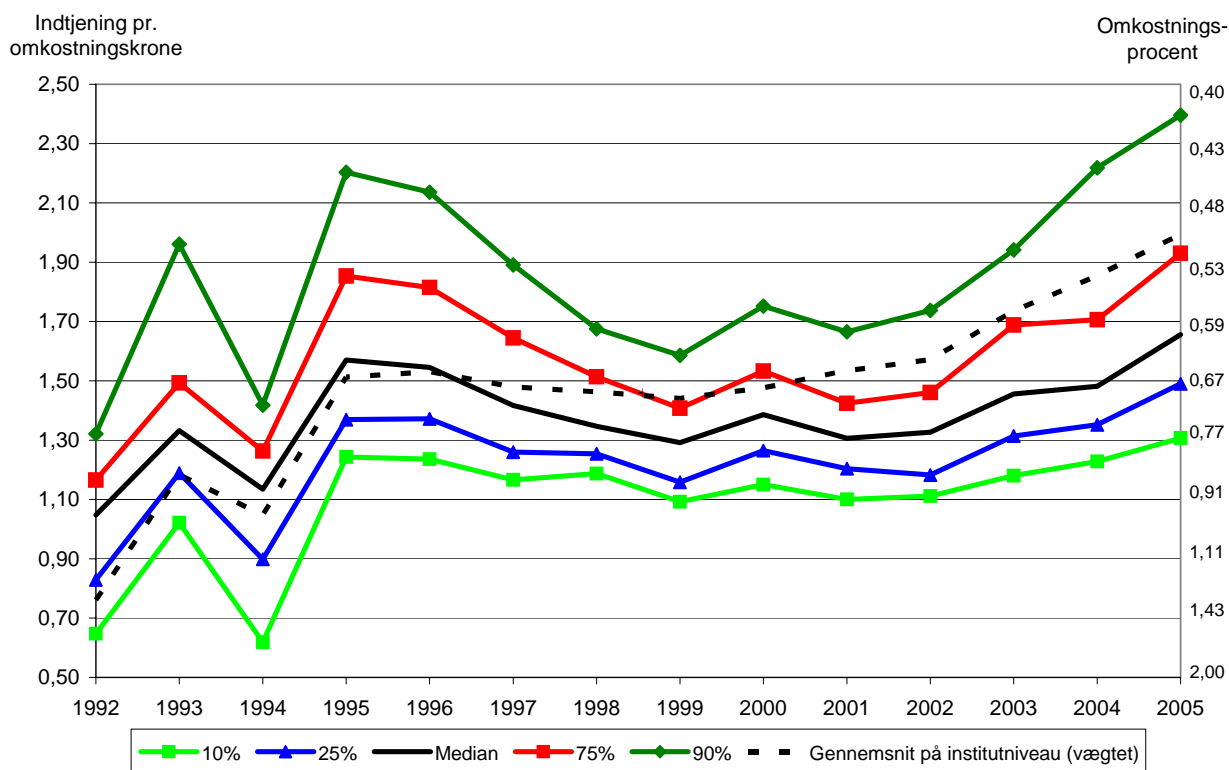
2. Indtjening og spredning

I figur 4 nedenfor kan man se spredningen bag sektorudviklingen i nøgletallet indtjening pr. omkostningskrone, belyst ved fraktilværdier.

³ Når der ikke tages hensyn til den aktuelle indtjening.

Figur 4

Indtjening pr. omkostningskrone - spredning belyst ved fraktiler, 1992-2005

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Tabellanmærkning: Højre akse viser omkostningsprocenten, som er brøken vendt om. Det er således de samme komponenter, der indgår i beregningen.

I figur 4 er foruden fraktiler⁴ for fuldstændighedens skyld angivet det vægtede gennemsnit (den stiplede kurve).⁵ På denne måde fortæller på den ene side det vægtede gennemsnit noget om udviklingen på sektorniveau, dvs. sektoren samlet set, men hvor de store institutter jo vejer ganske tungt i beregningen, og på den anden side fortæller fraktilerne noget om spredningen bag sektortallene.

Det ses af figur 4, at der er en ganske stor spredning i pengeinstitutternes indtjening pr. omkostningskrone. Sektorgennemsnittet, det vægtede gennemsnit, er steget betydeligt i 2005 - og ligger på sit højeste set over hele perioden. Niveaulet (fraktilværdien) er også steget for de institutter, der har den højeste indtjening pr. omkostningskrone, målt ved 90 %-fraktilen. Niveaulet er højere end det hidtil højeste niveau i 1995. Ligeså er niveaulet steget blandt institutterne med den laveste indtjening pr. omkostningskrone, målt ved 10 %-fraktilen, og ligeledes på sit højeste niveau hidtil.

Når det vægtede gennemsnit for indtjening pr. omkostningskrone ligger så højt, højere end 75 %-fraktilen, så skyldes det, at de store institutter (gruppe 1) samlet set har en højere indtjening pr. omkostningskrone end resten af sektoren.

⁴ Fraktiler er observationer, der deler datasættet i 2 dele; de der er over, og de der er under den pågældende fraktile. F.eks. viser 90 %-fraktilen, at 90 % af observationerne (dvs. institutterne) ligger under værdien og at 10 % ligger over værdien. Institutterne vægter (vejer) lige meget. Se i øvrigt appendiks 4 for en videre uddybning af fraktilberegningen.

⁵ Det vægtede gennemsnit er identisk med det officielle nøgletal for sektorgennemsnittet, jf. Finanstilsynets nøgletalsdatabase. Se også appendiks 3.

Det skal for en god ordens skyld bemærkes, at fraktilberegningen netop betyder, at der er observationer (institutter), der ligger over 90 %-fraktilen, og institutter, der ligger under 10 %-fraktilen. I tabel 4 herunder er vist udviklingen i antallet af institutter, der ligger yderst i spredningen.

Tabel 4

Antal institutter med indtjening pr. omk. kr. større end 2 henholdsvis mindre end 1

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Antal institutter > 2	2	8	2	19	15	8	4	3	7	5	7	7	13	23
Antal institutter < 1	45	10	29	2	1	0	1	3	3	7	7	2	2	1

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

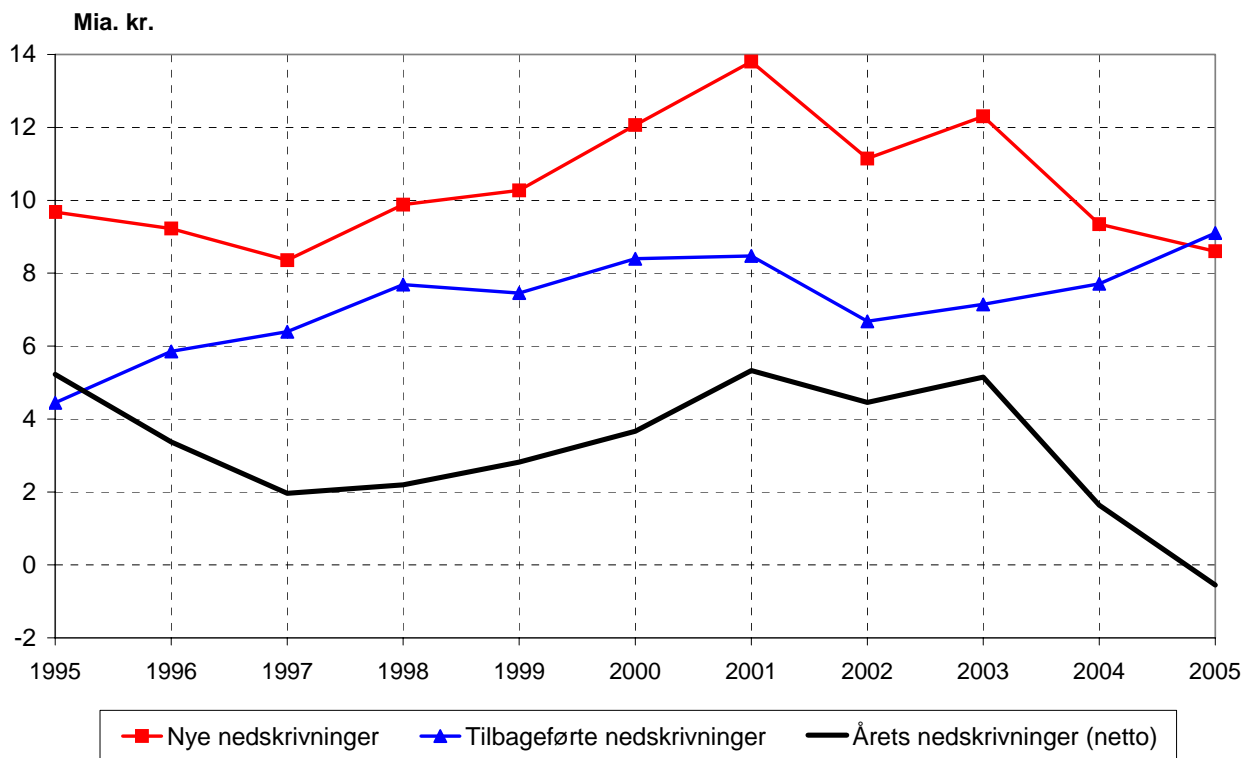
Det ses, at antallet af institutter med et nøgletal over 2 (svarende til en omkostningsprocent under 50) er steget igen i 2005, fra 13 til 23 institutter, hvilket er med til at understøtte billedet af høj nettoindtjening i 2005. Det ses endvidere, at der i 2005 kun er et enkelt institut med nøgletal under 1 (omkostningsprocent over 100).⁶

3. Tab og hensættelser på udlån og deres spredning

De udgiftsførte nedskrivninger på udlån i resultatopgørelsen er et nettotal, hvor tilbageførte nedskrivninger fra tidligere år modregnes i årets nye nedskrivninger. Figur 5 nedenfor viser de bagvedliggende bruttobevægelser i perioden 1995-2005.

⁶ Vægtet udgør de 23 institutter med høj indtjening pr. omkostningskrone 63 % af den samlede pengeinstitutsektor (målt i forhold til balancen), hvor de 13 institutter med høj indtjening året før udgjorde knap 58 % af sektoren. Institutet med dårlig indtjening (indtjening pr. omk. kr. < 1) udgjorde ligesom året før mindre end 0,1 % af sektoren.

Figur 5
Nedskrivninger på udlån, bruttobevægelser, 1995-2005

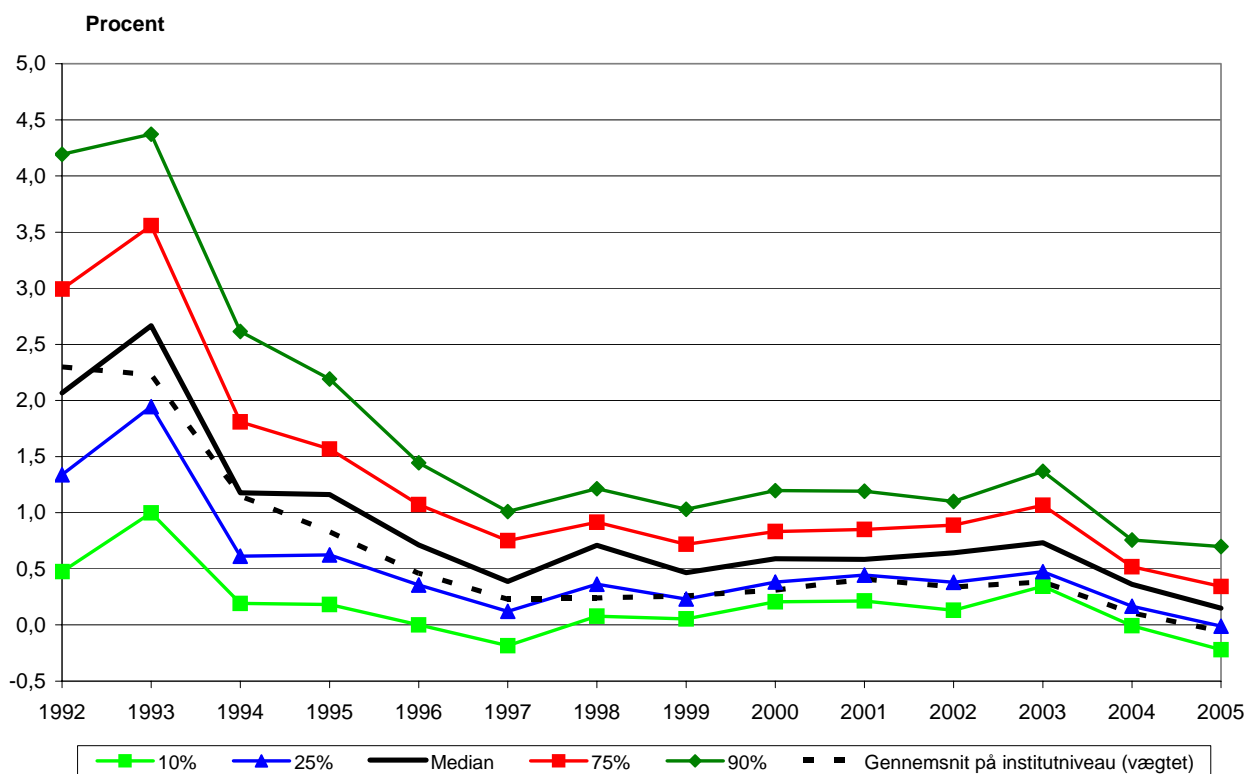
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Det ses af figur 5 herover, at nye nedskrivninger er faldet i 2005 - fra 9,3 mia.kr. i 2004 til godt 8,5 mia.kr. i 2005. Tilbageførte nedskrivninger fra tidligere år er steget med 1,5 mia.kr. til knap 9,2 mia.kr. i 2005. Pengeinstitutterne har netto indtægtsført en tilbageførsel af nedskrivninger på 0,8 mia.kr. i 2005.

I figur 6 herunder er vist spredningen i nøgletallet årets nedskrivninger i pct. af udlån og garantier.

Figur 6

Årets nedskrivninger i pct. af udlån og garantier – spredning belyst ved fraktiler, 1992-2005

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Det ses, at niveauet i nedskrivninger - og spredningen ligeså - er betydeligt lavere end tidligere. Det ses videre, at nedskrivningsniveauet også i 2005 er faldet generelt, og både blandt institutter med de største nedskrivninger og blandt institutter med de laveste nedskrivninger, f.eks. er 10 % fraktilen faldet til -0,2 % af udlånet. Også 25 % fraktilen ligger nu under 0, hvilket betyder, at 25 % af institutterne netto ikke nedskriver på dårlige lån. For så vidt angår institutter med større nedskrivninger, er 90 % fraktilen faldet til 0,7 % af udlån og garantier i 2005, hvilket er det laveste niveau set over hele perioden 1992-2005.

Det bemærkes, at det vægtede gennemsnit ligger forholdsvis lavt ift. fraktilfordelingen - mellem 10 %- og 25 %-fraktilen - hvilket er et udtryk for, at de største institutter samlet set har en lavere nedskrivningsprocent end resten af sektoren.

Tabel 5

Antal institutter med udgiftsførte nedskrivninger større end 1 % af udlån og garantier

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Antal institutter med nedskrivninger > 1%	92	96	65	65	33	10	19	12	17	15	15	28	7	5

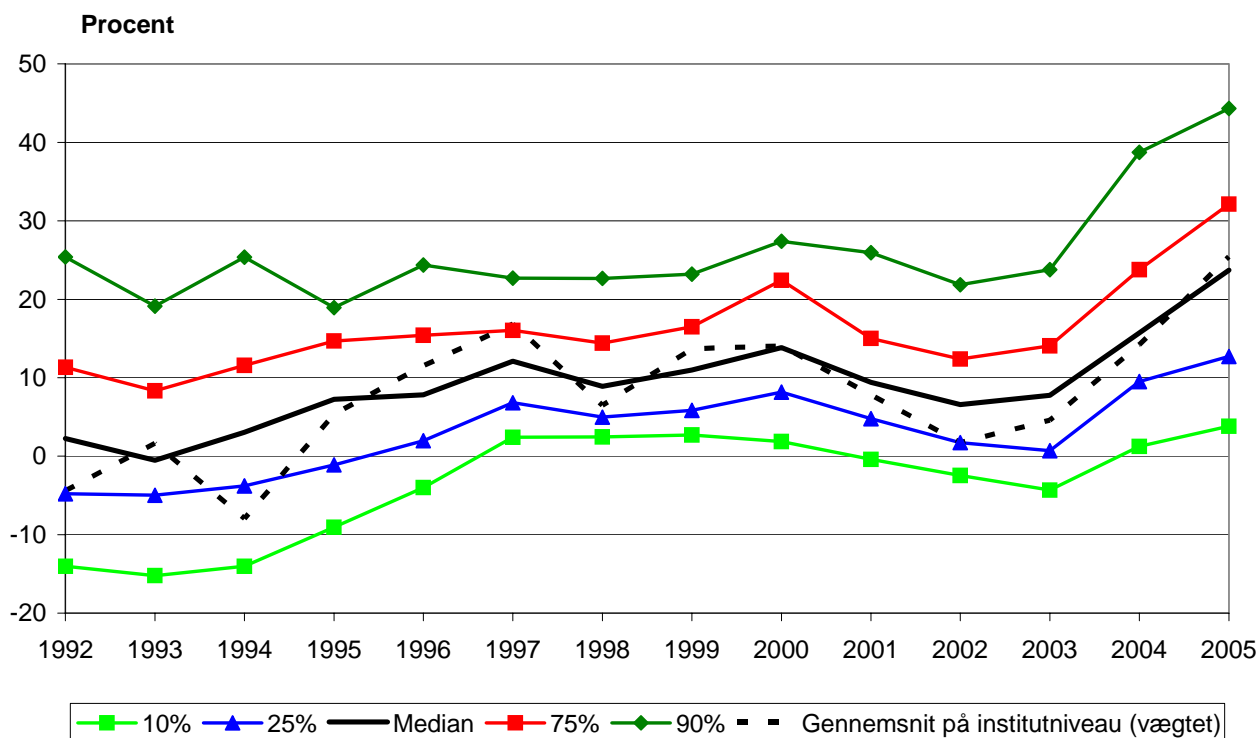
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Det fortsatte fald i nedskrivningsniveauet ses også derved, at antallet af institutter, der har udgiftsførte nedskrivninger for mere end 1 % af udlån og garantier, er faldet til kun 5 institutter i 2005, jf. tabel 5 oven for.⁷

4. Udlånsvækst og spredning

I 2005 er der sket en kraftig stigning i udlånsvæksten i pengeinstitutterne. Bag sektortallene gemmer sig videre en ganske stor spredning.

Figur 7
Udlånsvækst – spredning belyst ved fraktiler, 1992-2005

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Det ses af figur 7 herover, at der således er pengeinstitutter, der har en meget kraftig udlånsvækst, f.eks. har 10 % af institutterne (90 %-fraktilen) en vækst på over 44 %, hvilket er en stigning i 90 %-fraktilen fra 38 % året før. Generelt kan det konstateres, at niveauet blandt institutterne - set over hele fraktilfordelingen - ligger på sit klart højeste niveau i forhold til den viste periode. Den gennemsnitlige (vægtede) udlånsvækst er steget fra godt 14 % i 2004 til over 25 % i 2005.

Udviklingen i antallet af institutter med en udlånsvækst større end 15 % er angivet i tabel 6 herunder.

⁷ Vægtet udgør de 5 institutter under 0,4 % af sektoren.

Tabel 6

Antal institutter med en udlånsvækst større end 15 %

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Antal institutter med udlånsvækst > 15%	20	16	20	26	27	31	22	34	43	25	18	22	54	69

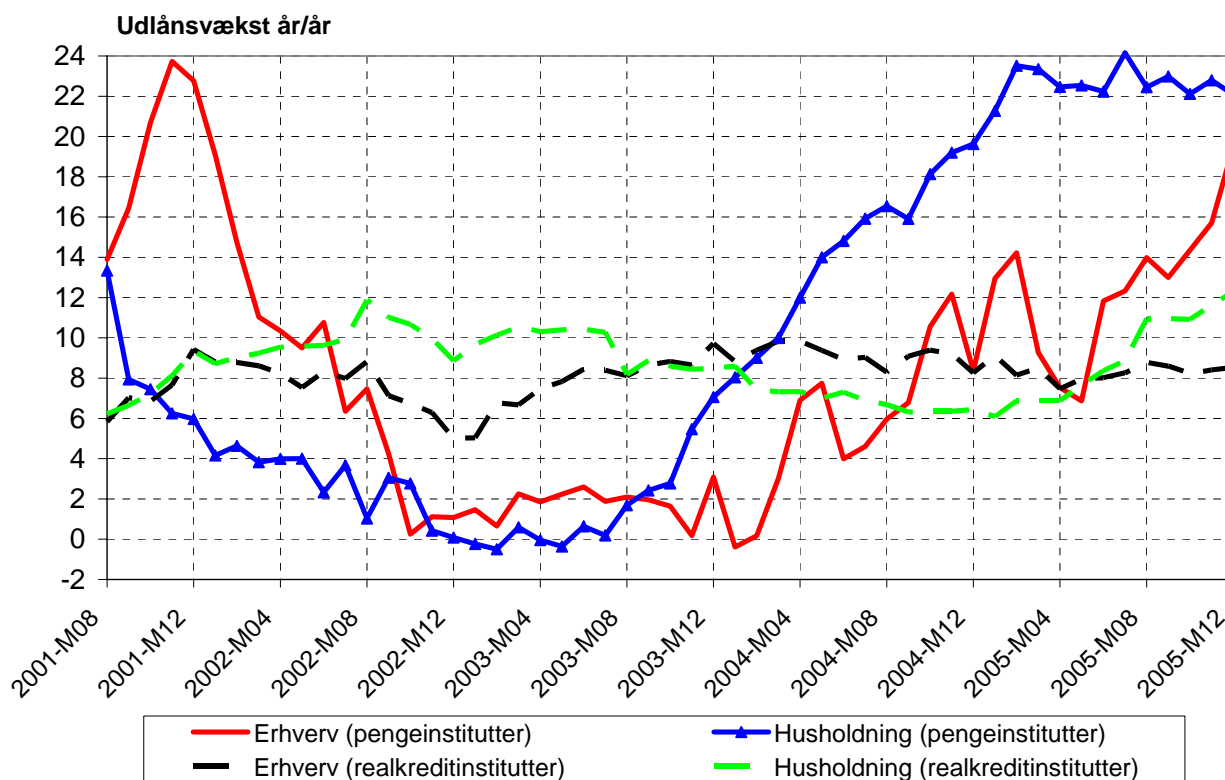
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Det ses, at der er flere institutter, der har en højere vækst end 15 % i forhold til året før, 69 institutter imod 54 året før.⁸

Væksten hos pengeinstitutter er især høj i udlån til husholdninger. Nedenfor er udviklingen i indenlandsk udlånsvirksomhed vist i sammenligning med udviklingen i indenlandsk udlån fra realkreditinstitutter.

Figur 8

Indenlandsk udlån i pengeinstitutter vs. realkreditinstitutter

Kilde: Danmarks Nationalbank, Månedsbalancer

Det ses, at indenlandsk udlånsvækst i pengeinstitutter har ligget på et meget højt niveau i 2005. Især udlån til husholdninger. Det bemærkes videre, at pengeinstitutternes udlån til erhverv er steget meget i 2005, især i 2. halvår 2005 – og ligger nu også betydeligt over væksten i realkreditinstitutter.

⁸ Vægtet udgør de 69 pengeinstitutter knap 95 % af den samlede pengeinstitutsektor, hvor de 54 institutter med høj udlånsvækst året før kun udgjorde godt 15 % af sektoren.

I tabel 7 herunder er vist fordelingen af udlån og udlånsvækst på henholdsvis indland og udland. Opgørelsen, der endvidere er fordelt på sektorer, er baseret på danske pengeinstitutters indenlandske såvel som udenlandske enheder (både filialer og datterbanker).

Tabel 7

Udlån fordelt på indland og udland, 2004-2005

Ultimo december 2004			
	Udland	Indland	I alt
Offentlig forvaltning og service	16.807	24.075	40.882
Husholdninger	123.982	326.611	450.594
Erhverv (ikke-finansielle selskaber)	202.347	336.445	538.792
Total (for disse 3 sektorer)	343.136	687.131	1.030.267
Ultimo december 2005			
	Udland	Indland	I alt
Offentlig forvaltning og service	32.498	25.805	58.303
Husholdninger	143.329	398.978	542.307
Erhverv (ikke-finansielle selskaber)	272.441	395.188	667.629
Total (for disse 3 sektorer)	448.267	819.971	1.268.238
Udlånsvækst, 2004-2005			
	Udland	Indland	I alt
Offentlig forvaltning og service	93%	7%	43%
Husholdninger	16%	22%	20%
Erhverv (ikke-finansielle selskaber)	35%	17%	24%
Total	31%	19%	23%

Kilde: Danmarks Nationalbank, månedsbalancestatistik.

Tabelanmærkning: Opgørelsen inkluderer samtlige af pengeinstitutternes udenlandske enheder, dvs. både filialer og datterbanker. Det skal videre bemærkes, at segmentafgrænsningen i statistikken er en anden end den af Finanstilsynet anvendte i indberetninger til Finanstilsynet.

Det ses bl.a. af tabel 7, at den forholdsvise fordeling af udlån på henholdsvis indland og udland er stort set uændret, men at den største andel af udlånene nu er ydet til indenlandske husholdninger, for knap 400 mia.kr.

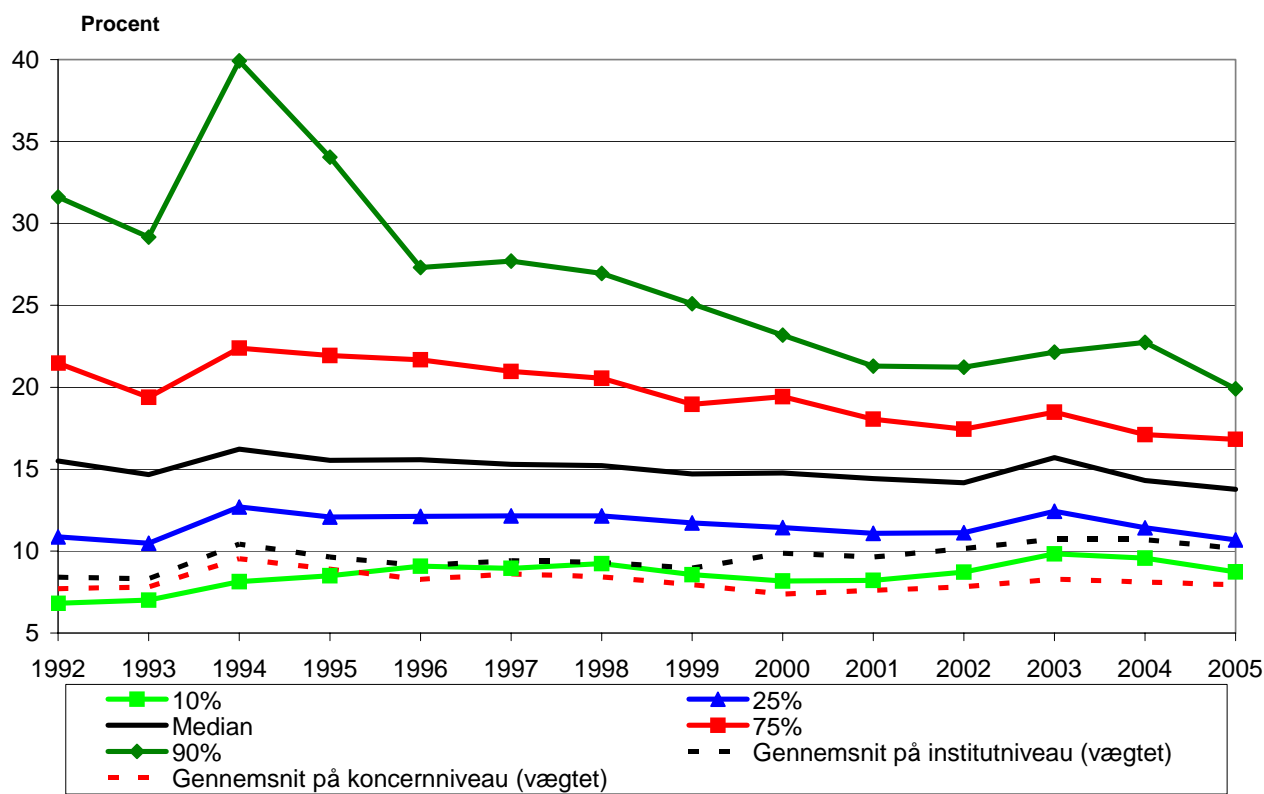
Det ses videre, at når man ser bort fra udlån til den offentlige sektor, der er steget fra et forholdsvist lavt niveau, så har udlånsvæksten i 2005 været størst på erhverv i udlandet med en vækst på 35 %.

5. Kapital og spredning

Kernekapitalprocenten er i 2005 for sektoren som helhed faldet svagt både på institutniveau og på koncernniveau.

I figur 9 er vist spredningen bag denne udvikling. Fraktilerne (på institutniveau) er sammenholdt med udviklingen i det vægtede gennemsnit på såvel institutniveau som på koncernniveau (jf. de stiplede kurver).

Figur 9
Kernekapitalprocent – spredning belyst ved fraktiler, 1992-2005

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Det ses, at kernekapitalprocenten er faldet for institutter med lav kapitaloverdækning⁹ i forhold til lovkravet, målt ved 10 %-fraktilen. Det vægtede gennemsnit ligger forholdsvis lavt - under 25 %-fraktilen på institutniveau - hvilket er et udtryk for, at de største institutter ligger tættest på minimumskapitalkravet.¹⁰

Kernekapitalprocenten er også faldet for institutter med høj kapitaloverdækning, målt ved 90 %-fraktilen

I tabel 8 nedenfor kan man se antallet af institutter henholdsvis koncerner med en kernekapitalprocent under 8. Antallet af institutter med kernekapitalprocent under 8 er steget i 2005 fra 3 til 4 institutter. På koncernniveau er antallet uændret 3, som året før.¹¹

⁹ Ved "kapitaloverdækning" skal bemærkes, at en vurdering af kapitalens robusthed er en vurdering, der altid må relateres til instituttets individuelle risikoprofil.

¹⁰ Minimumskapitalkravet er 8 % af de risikovægtede aktiver. Som kapital kan medregnes kernekapital og supplerende lånekapital. Den supplerende lånekapital må ikke medregnes med mere end 100 % af kernekapitalen efter fradrag, Dvs. mindst halvdelen af kapitalkravet skal være kernekapital.

¹¹ Vægtet udgør de 4 institutter med en kernekapitalprocent < 8 ultimo 2005 knap 23 % af sektoren. Året før udgjorde de 3 institutter med en kernekapitalprocent < 8 knap 22 % af sektoren. Vægtet udgør pengeinstitutterkoncerner med en kernekapitalprocent < 8 ultimo 2005 knap 85 % af sektoren, hvilket er stort set det samme som året før.

Tabel 8

Antal institutter og koncerner med en kernekapitalprocent mindre end 8

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Antal institutter < 8%	15	12	10	9	4	3	2	7	10	8	6	4	3	4
Antal koncerner < 8%	11	9	7	7	5	2	5	7	8	10	4	3	3	3

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Pengeinstitutterne har i stigende omfang i de senere år betalt overskud (udbytte) og kapital¹² tilbage til aktionærerne. Af årets resultat efter skat på knap 27 mia.kr. i 2005 udbetales knap 10 mia.kr. i udbytte. I appendiks 3 bagest ses, at nøgletallet udbytte pr. 100 kr. aktie i 2005 udgør knap 69 kr. pr. aktie. mod godt 56 kr. pr. aktie året før.

6. Udenlandske pengeinstitutters filialer i DK

Regnskabstallene (på institutniveau) for danske pengeinstitutter, som opført i tabel 1 forrest i denne artikel, indeholder tal for de danske pengeinstitutters filialer i udlandet. I tallene indgår ikke udenlandske pengeinstitutters filialer her i landet. Udenlandske pengeinstitutters filialer her i landet er ikke under dansk tilsyn.¹³ Da disse filialers virksomhed her i landet imidlertid kan betragtes som en del af det danske bankmarked, modsat danske pengeinstitutters filialer i udlandet, er i tabel 9 herunder foretaget en statistisk korrektion herfor.

Tabel 9

Udenlandske pengeinstitutters filialer i DK

Data er i mio.kr	Balance		
	2003	2004	2005
Pengeinstitutter i Danmark	2.322.275	2.524.241	2.997.742
Udenlandske pengeinstitutters filialer i Danmark	179.841	215.167	287.565
Danske pengeinstitutters filialer i udlandet	523.844	606.357	645.303
Pengeinstitutter i Danmark korrigeret for filial-virksomhed	1.978.273	2.133.051	2.640.004
Udenlandske filialers andel af det danske marked	9,1%	10,1%	10,9%

Anm: Det skal bemærkes, at der rettelig ikke er korrigeret for grænseoverskridende tjenesteydelsesvirksomhed. Disse oplysninger er ikke tilgængelige. Ved udgangen af 2005 indberettede følgende udenlandske pengeinstitutter deres filialvirksomhed her i landet til Finanstilsynet: Svenska Handelsbanken, Citibank, HSH Nordbank, SEB, ABN Amro, DnB NOR Bank, Skandiabanken, Föreningssparbanken, Alfred Berg samt Forex Bank.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

¹² Tilbagekøb af egne aktier.

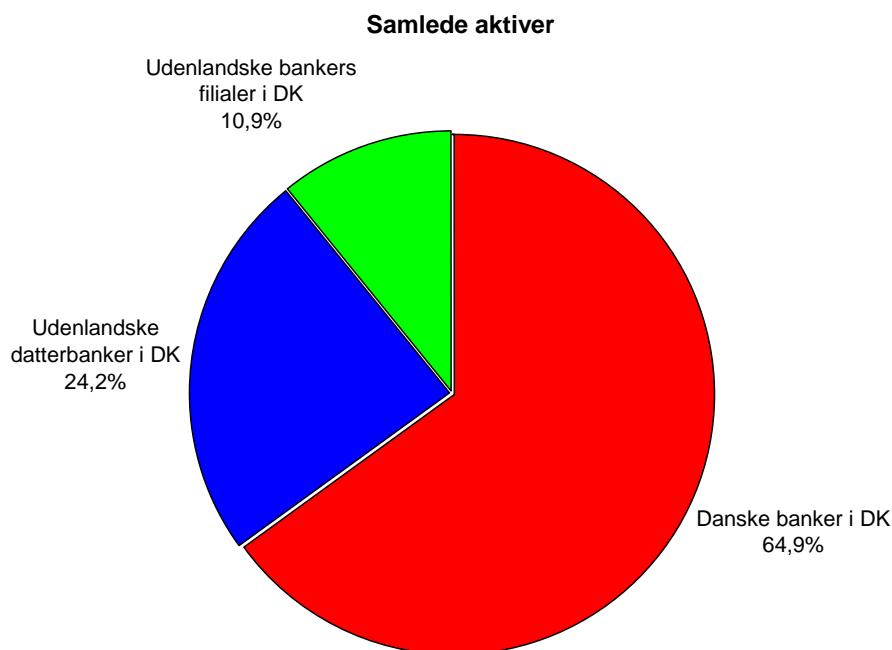
¹³ Alene underlagt et tilsyn med likviditet og god skik samt andre lignende regler.

Det ses, at udenlandske pengeinstitutters filialer her i landet udgør knap 11 % af det danske bankmarked målt på balancen ved udgangen af 2005, imod 10 % året før.

Ud over udenlandske pengeinstitutters filialvirksomhed her i landet er udenlandske pengeinstitutter også repræsenteret gennem datterbanker. Figur 10 herunder viser den samlede fordeling af det danske bankmarked - fordelt på henholdsvis filialer og datterbanker af udenlandske pengeinstitutter samt danske pengeinstitutters indenlandske virksomhed.

Figur 10

Udenlandske pengeinstitutter i DK, ultimo 2005

Anm: Udenlandske datterbanker i DK pr. ultimo 2005: Nordea Bank Danmark, FIH Erhvervsbank, SEB, E-Trade Bank, Carnegie Bank, EIK Bank, Gudme Raaschou Bank og Dexia Bank.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Det ses at udenlandske pengeinstitutters virksomhed her i landet samlet set, målt på samlede aktiver, udgør godt 35 % af det danske bankmarked.

7. Koncentration

Som bemærket i afsnit 6 ovenfor er der forskellige mål og metoder for opgørelse af markedsandele og dermed også markedskoncentration.

Herunder er foretaget en beregning af markedskoncentrationen på de største pengeinstitutter her i landet. Beregningen på de 5 største pengeinstitutters andel af markedet (også kaldet CR 5) er foretaget på både udlån og balance.

Beregningerne viser, at koncentrationen på de største pengeinstitutter er forholdsvis høj, 79 % målt på udlånet og 83 % målt på balancen, se tabel 10 herunder. Såfremt markedet korrigeres for udenlandske filialer her i landet såvel som danske pengeinstitutters filialer i udlandet, på samme måde som i beregningen ovenfor i tabel 9, bliver koncentrationen noget mindre, 70 %, blandt de 5 største pengeinstitutter i DK.

Tabel 10

Koncentrationen på de 5 største pengeinstitutter i DK, ultimo 2005

	Koncentration målt på udlån	Koncentration målt på balance	Koncentration målt på balance korrigeret for udenlandske filialer
Danske Bank	48%	55%	38%
Nordea	17%	18%	20%
Jyske Bank	5%	5%	5%
Sydbank	5%	3%	4%
FIH	4%		
Nykredit Bank		3%	3%
CR 5	79%	83%	70%

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Det skal bemærkes, at de 5 største pengeinstitutter målt på udlån svarer til de samme pengeinstitutter, der indgår i gruppe 1, jf. Finanstilsynets gruppefordeling. Koncentration målt på balancen forrykker denne fordeling blandt de 5 største, idet FIH ikke er blandt de 5 største målt på balancen.

Det bemærkes videre, at udenlandske pengeinstitutters filialer her i landet, som vist i tabel 9 ovenfor, tilsammen har knap 11 % af markedet. De 2 største udenlandske filialer her i landet udgør hver især 4 % målt på balancen, ultimo 2005, og dvs. rettelig på størrelse med det 4. største danske pengeinstitut.

Appendiks

Indhold i appendiks

- 1) Om statistikken
- 2) Pengeinstitutternes årsregnskaber fordelt på grupper, 2004-2005
- 3) Pengeinstitutternes nøgletal på institutniveau og koncernniveau, 2001-2005
- 4) Supplerende forklaring vedrørende beregning af fraktilværdier

Appendiks 1

Om statistikken

Markedsudviklingsartiklen er baseret på indberettede årsregnskaber mv. for pengeinstitutter i Danmark. Der er tale om instituttal medmindre andet er anført. Der er videre tale om foreløbige tal.

I denne artikel er fokus på udviklingen i udvalgte regnskabsposter og nøgletal på sektorniveau og på den bagvedliggende udvikling i de enkelte pengeinstitutter. På et senere tidspunkt vil Finanstilsynet publicere "Statistisk materiale for pengeinstitutter". Denne publikation indeholder flere indberettede ikke-fortrolige oplysninger fra pengeinstitutternes årsindberetning 2005. Endvidere følger en opdatering af nøgletal i femårsoversigt fordelt på grupper og de enkelte institutter i nøgletalsdatabasen på Finanstilsynets hjemmeside.

Kun pengeinstitutter med en arbejdende kapital på over 250 mio. kr. indgår i statistikken og disse institutter er inddelt i 3 grupper efter størrelse, se i øvrigt fodnote til tabel 1. Pengeinstitutter i gruppe 1-3 dækker ca. 99 % af den samlede balancesum.

Den 1. januar 2005 trådte nye IAS/IFRS-forenelige regnskabsregler i kraft, jf. senest bekendtgørelse nr. 1112 af 21. november 2005 om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. De nye regnskabsregler medfører mindre databrud i flere af regnskabstallene, der kan henføres til skift i indregnings- og målingsprincipper samt ændringer i regnskabets postopstilling og postbenævnelser. Blandt de væsentligste ændringer for pengeinstitutter som følge af de nye regnskabsregler kan nævnes:

- *Værdinedskrivninger på udlån*
Efter de nye regler skal der kun foretages nedskrivning af udlån, hvor en eller flere objektive begivenheder er indtruffet, der har medført en værdiforringelse. Efter de tidligere regler skulle der foretages nedskrivning af udlån på baggrund af en sandsynliggjort risiko for fremtidig tab.
- *Aktiver tilknyttet puljeordninger*
Efter de nye regler er puljeaktiver udskilt i en særlig post, således at aktiver tilknyttet puljeordninger, hvor kunderne og ikke pengeinstituttet bærer risikoen, ikke sammenblandes med aktiver, som pengeinstituttet har risikoen på. Efter de tidligere regler førtes puljeaktiver under de poster, som aktiverne efter deres art kunne henføres til, dvs. obligationer, aktier mv.
- *Indregning af gebyrer og provisionsindtægter*
Efter de nye regler skal modtagne gebyrer og provisionsindtægter, der udgør en integreret del af et udlåns effektive afkast, f.eks. stiftelsesprovision, indregnes under renteindtægter og periodiseres over udlånets løbetid. Efter de tidligere regler førtes sådanne gebyrer og provisioner typisk under regnskabsposten "Gebyrer og provisionsindtægter" og blev fuldt ud indtægtsført ved modtagelsen. Gebyrer og provisionsindtægter, der optjenes i takt med, at ydelser leveres, indregnes både efter de nye og tidligere regler under regnskabsposten "Gebyrer og provisionsindtægter".
- *Egne aktier mv.*
Efter de nye regler kan egne aktier samt egne obligationer ikke indregnes som et aktiv, men indregnes som en ændring i egenkapitalen henholdsvis forpligtelserne. Efter de tidligere regler blev egne aktier og egne obligationer indregnet som et aktiv og målt til dagsværdi. Dog blev egne aktier, der var erhvervet med henblik på nedsættelse af aktiekapitalen, ikke indregnet som et aktiv, men som en ændring af egenkapitalen (dvs. svarende til de nugældende regler).
- *Ejendomme*
Efter de nye regler sondres der mellem investeringsejendomme og domicilejendomme. Investeringsejendomme måles til dagsværdi med værdireguleringer i resultatopgørelsen. Ingen afskrivninger. Domicilejendomme måles til omvurderet værdi med værdireguleringer direkte på egenkapitalen (dog i resultatopgørelsen under visse forudsætninger). Afskrivninger i resultatopgørelsen. Efter de tidligere regler blev ejendomme målt til kostpris med fradrag af af- og nedskrivninger. Ejendomme kunne opskrives, hvis varig højere markedsværdi, og opskrivningen skulle tilbageføres ved værdifald. Beregnet husleje af egne ejendomme blev indregnet i resultatopgørelsen som en indtægt og en tilsvarende omkostning.
- *Udbytte*
Efter de nye regler indgår foreslået udbyttebetaling til aktionærer under egenkapitalen indtil tidspunktet for generalforsamlingens godkendelse af udlodningen, hvorefter udbyttet indgår som en forpligtelse. Efter de tidligere regler blev foreslået udbytte indregnet som en forpligtelse i balancen ultimo det år, udbyttet vedrørte.
- *Goodwill*
Efter de nye regler aktiveres goodwill og testes for værdiforringelse. Nedskrives ved værdiforringelse. Der foretages ikke afskrivning. Efter de tidligere regler blev goodwill aktiveret og afskrevet over den forventede økonomiske levetid, som ikke kunne overstige 20 år. Efter de nye regler indregnes goodwill fra erhvervelse af en associeret virksomhed som del af posten "Kapitalandele i associerede virksomheder" og ikke som et aktiv under immaterielle aktiver. Efter de tidligere regler fulgte goodwill fra erhvervelse af en associeret virksomhed de almindelige regler for goodwill og blev derfor indregnet som et aktiv under immaterielle aktiver.

- Nye poster er kommet til, eller postbenævnelser er ændret forårsaget af sondringen mellem målingsmetoder
Udover tilpasning til IAS/IFRS er der sket sproglige ændringer i regnskabsposters benævnelse.

For yderligere generel information om ændringer som følge af de nye regnskabsregler henvises til bemærkningerne til ovennævnte bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. For konkret information om betydningen af de nye regnskabsregler for de enkelte selskaber henvises til de offentliggjorte årsrapporter.

Appendiks 2

Årsregnskaber fordelt på grupper, 2004-2005 (foreløbige tal)

Mio. kr.	GRUPPE 1-3, fordelt på grupper (foreløbige tal)								
	Gruppe 1			Gruppe 2			Gruppe 3		
	2004	2005	Ændring i %	2004	2005	Ændring i %	2004	2005	Ændring i %
Resultatposter (uddrag)									
Nettorenteindtægter	23.854	25.041	5,0%	7.803	8.479	8,7%	3.584	3.847	7,4%
Nettogebyrindtægter	10.986	12.400	12,9%	2.869	3.603	25,6%	1.822	1.820	-0,1%
Nettorente og gebyrindtægter	34.840	37.441	7,5%	10.672	12.082	13,2%	5.405	5.667	4,8%
Kursreg. af værdipapirer og valuta	1.050	1.392	32,6%	1.316	2.034	54,5%	1.260	1.770	40,5%
Kursregulering af aktier	1.802	1.858	3,1%	1.254	1.650	31,5%	649	917	41,2%
Kursregulering af obligationer mv.	-1.816	-731	-40,3%	-164	290	177,4%	57	87	52,1%
Kursregulering af valuta	1.064	1.731	62,7%	226	38	-83,3%	553	716	29,5%
Personale og administration	22.189	22.248	0,3%	6.884	7.454	8,3%	3.900	4.180	7,2%
Lønudgifter m.v	14.265	14.823	3,9%	4.098	4.557	11,2%	2.366	2.604	10,0%
Øvr. administrationsudgifter	7.925	7.425	-6,3%	2.786	2.897	4,0%	1.534	1.576	2,8%
Andre driftudgifter	24	16	-33,3%	17	52	205,9%	20	9	-55,0%
Nedskrivninger på udlån mv.	392	-1.474	-375,5%	768	369	-51,9%	481	268	-44,3%
Resultat af kapitalinteresser	8.148	6.967	-14,5%	280	546	95,2%	545	134	-75,4%
Resultat før skat	22.897	25.426	11,0%	4.468	6.645	48,7%	3.414	3.143	-7,9%
Skat	6.314	5.775	-8,5%	1.077	1.633	51,6%	535	815	52,3%
Resultat efter skat	16.583	19.651	18,5%	3.390	5.012	47,8%	2.879	2.328	-19,1%
Balanceposter (uddrag)									
Tilgodehavende hos kreditinstitutter	436.955	567.246	29,8%	38.161	44.528	16,7%	15.951	16.479	3,3%
Udlån	850.048	1.058.402	24,5%	162.884	212.302	30,3%	53.562	66.963	25,0%
Obligationer	499.287	481.425	-3,6%	77.344	81.057	4,8%	21.595	22.951	6,3%
Aktier	30.135	10.002	-66,8%	8.570	10.103	17,9%	4.451	5.246	17,9%
Gæld til kreditinstitutter	604.874	663.931	9,8%	86.886	121.716	40,1%	12.778	17.747	38,9%
Indlån	805.573	910.851	13,1%	162.614	189.559	16,6%	65.670	77.949	18,7%
Udstedte obligationer	235.542	317.029	34,6%	655	1.260	92,4%	50	254	407,2%
Egenkapital	97.468	118.545	21,6%	31.731	34.975	10,2%	15.371	18.031	17,3%
Balance	2.111.467	2.495.722	18,2%	309.305	380.150	22,9%	102.948	121.870	18,4%
Garantier	347.382	411.709	18,5%	70.926	100.145	41,2%	35.637	51.283	43,9%
Andre forpligtelser	141.254	121.453	-14,0%	3.490	5.820	66,8%	283	387	36,9%
Udvalgte nøgletal									
Solvensprocent	12,90	13,10		14,04	12,52		17,34	15,52	
Kernekapitalprocent	9,69	9,46		12,82	11,24		16,10	14,04	
Årets egenkapitalforrentning før skat	18,10	22,46		15,29	19,66		20,05	17,09	
Indtjening pr. omkostningskrone	1,79	2,13		1,55	1,81		1,73	1,67	
Akk. nedskrivningsprocent	1,16	0,73		2,49	1,72		3,35	2,33	
Årets nedskrivningsprocent	0,03	-0,08		0,34	0,14		0,53	0,22	

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Tabellmærkninger: Der er i sammenligningstallene for 2005 taget højde for fusioner samt udviklinger i omfanget af arbejdende kapital, der bevirker, at et institut overgår fra én gruppe til en anden. Det vil med andre ord sige, at grupperne er låst med udgangspunkt i gruppefordelingen i 2005.

Appendiks 3

Pengeinstitutternes nøgletal, 2001-2005 (foreløbige tal)

Institutniveau	GRUPPE 1 - 3 I ALT				
	2001	2002	2003	2004	2005
Solvensprocent	13,00	13,50	13,99	13,45	13,22
Kernekapitalprocent	9,68	10,21	10,77	10,74	10,21
Egenkapitalforrentning før skat	17,29	16,71	20,75	17,72	21,24
Egenkapitalforrentning efter skat	12,83	12,05	15,36	13,71	16,27
Indtjening pr. omkostningskrone	1,54	1,57	1,73	1,73	1,99
Renterisiko (% af kernekapital efter fradrag)	3,53	2,54	3,39	1,83	1,54
Valutaposition (% af kernekapital efter fradrag)	7,29	8,40	7,50	5,15	5,91
Valutarisiko (% af kernekapital efter fradrag)	0,14	0,14	0,11	0,14	0,27
Udlån plus hensættelser herpå i forhold til indlån	114,11	109,38	103,51	105,41	115,29
Overdækning ift. lovkrav om likviditet	152,78	153,07	189,45	176,93	140,05
Summen af store engagementer (% af ansvarlig kap.)	128,76	133,81	139,12	139,68	146,13
Andel af tilgodehavender med nedsat rente	0,51	0,58	0,56	0,52	0,34
Akkumuleret nedskrivningsprocent	2,33	2,23	2,25	1,51	1,00
Årets nedskrivningsprocent	0,37	0,33	0,36	0,11	-0,03
Årets udlånsvækst	7,44	1,48	4,64	14,18	24,70
Udlån i forhold til egenkapital	7,24	6,86	6,76	6,82	7,64
Årets resultat pr. 100 kr. aktie	94,00	89,38	119,61	123,30	172,73
Indre værdi pr. 100 kr. aktie	689,98	734,10	782,70	908,90	1062,35
Udbytte pr. 100 kr. aktie	33,97	34,34	47,49	56,58	68,79
Børskurs/årets resultat pr. 100 kr. aktie (P/E)	91,84	128,10	188,77	175,40	11,82
Børskurs/indre værdi pr. 100 kr. aktie	0,87	0,90	1,33	1,57	1,92
Koncernniveau	2001	2002	2003	2004	2005
Solvensprocent	10,41	10,62	11,03	10,40	10,53
Kernekapitalprocent	7,48	7,77	8,14	7,99	7,93
Egenkapitalforrentning før skat	18,43	17,93	21,36	18,66	22,47
Egenkapitalforrentning efter skat	13,62	12,80	15,36	13,68	16,70
Indtjening pr. omkostningskrone	1,51	1,55	1,67	1,68	1,86
Renterisiko (% af kernekapital efter fradrag)	3,68	2,40	3,68	2,14	1,65
Valutaposition (% af kernekapital efter fradrag)	7,39	9,55	8,25	5,25	5,31
Valutarisiko (% af kernekapital efter fradrag)	0,13	0,13	0,10	0,17	0,27
Overdækning ift. lovkrav om likviditet	150,00	154,60	180,90	166,57	167,03
Summen af store engagementer (% af ansvarlig kap.)	141,08	146,58	154,21	155,05	153,50
Akkumuleret nedskrivningsprocent	1,67	1,54	1,47	1,03	0,64
Årets nedskrivningsprocent	0,28	0,17	0,23	0,05	-0,07
Årets udlånsvækst	6,95	4,34	3,61	11,20	22,67
Udlån i forhold til egenkapital	14,47	14,21	14,20	14,71	15,00

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Tabelanmærkning: Nøgletallene er beregnet på grundlag af de institutter, der eksisterede i 2005, herunder sammenligningstal for disse institutter. Dette i modsætning til tabel 1, der indeholder årsregnskabstal for samtlige de pengeinstitutter, der eksisterende i de enkelte regnskabsår.

Appendiks 4

Supplerende forklaring af fraktilværdier

Når der arbejdes med fraktilværdier, skal den samlede data mængde være grupperet, dvs. første observation har den laveste værdi, anden observation den næstlaveste,, og sidste observation den højeste værdi.

Fraktil:

En fraktil er den observation, der deler den samlede data mængde i 2 grupper, ud fra et givet kriterium, eksempel:

- 10 % fraktilen: Dette er den observation, der deler den samlede data mængde i 2 grupper, således at 10 % af observationerne ligger under, og dermed 90 % ligger over den pågældende observation.
- 50 % fraktilen: Dette er den observation, der deler den samlede datamængde i 2 lige store grupper, således at 50 % af observationerne ligger henholdsvis under og over den pågældende observation. I og med 50 % fraktilen deler datamængden i 2 lige store grupper, kaldes denne også for **medianen**.

Brugen af fraktilværdier kan fastlægge en datamængdes centrale placering, spredning og ekstremer. Til dette formål er *5-punkts opsummeringen* nyttig. Denne består af

- 10 % fraktilen
 - 25 % fraktilen
 - Medianen
 - 75 % fraktilen
 - 90 % fraktilen
- Medianen angiver datamængdens centrale position, dvs. en værdi der er centralt placeret.
- De 2 kvartiler (25 % og 75 %) afgrænser datamængdens centrale del. Afstanden mellem de 2 kvartiler kan derfor tolkes som et mål for datamængdens spredning
- 10 % fraktilen, bestående af de laveste observationer, og 90 % fraktilen, bestående af de højeste observationer, betegnes henholdsvis datamængdens **venstre- og højre hale**. Afstanden fra halerne til datamængdens centrale del, kan således give et mål for "ekstremernes" størrelse¹⁴.

Matematisk beregnes fraktilen ud fra følgende formel:

$$P_i = \frac{i - 0,5}{n}, \quad i = 1, \dots, n$$

Den i 'te observation får således tilknyttet p_i fraktilen.

Grunden til, at der trækkes en halv fra i tælleren er, at observationen ved afrunding, vil have lige stor sandsynlighed for at være henholdsvis større eller mindre end den afrundede værdi.

¹⁴ Med "ekstrem" menes, at der er tale om en yderlig observation, i forhold til den centrale del. Hvorvidt observationen er ekstrem, begrundes ud fra mere subjektive overvejelser.